

Màgia pòstuma al domini de Groß-Herrlitz (Silèsia) durant la primera meitat del segle XVIII: d'un article de Josef Zukał

Josef Zukał (1841-1929) va ser un historiador i educador de Silèsia, fundador de la historiografia moderna txeca. Entre els nombrosos treballs que va publicar ens interessa ara destacar «Magia posthuma auf der Herrschaft Groß-Herrlitz im 18. Jahrhunderte» (Màgia pòstuma al domini de Groß-Herrlitz¹ al segle XVIII, aparegut a la revista *Zeitschrift für Geschichte und Kulturgeschichte*.

L'article, que no té ni dues pàgines, analitza la creença en el retorn dels morts al segle XVIII del domini de Groß-Herrlitz fins una mica abans de l'entrada en vigor el març de 1755 del decret de Maria Teresa I d'Àustria que prohibia l'exhumació i

Josef Zukał, vers l'any 1925.
Font: <[www.familienkunde.at/
Schlesien_Menschen_
Zukał.htm](http://www.familienkunde.at/Schlesien_Menschen_Zukał.htm)>.

Pàgina anterior: *Ducatus Silesiae tabula altera Superiorem Silesiam exhibens ex mappa Hasiana majore desumpta et excusa per Homannianos Heredes* de Johann Matthias Haas, 1746.

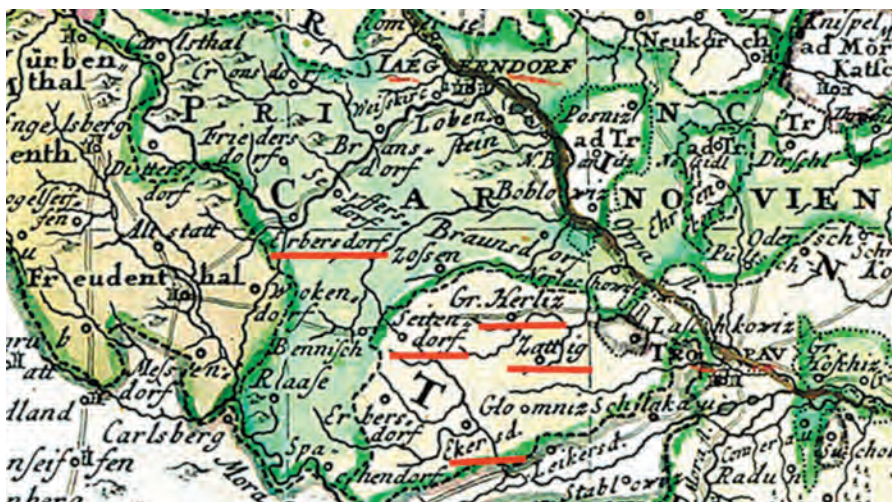
execució dels cadàvers, així com la persecució de bruixes i de les pràctiques màgiques sense autorització imperial expressa. Per a les seves notes Zukal utilitza en primer lloc els protocols d'intendència de Troppau (Opava) dels anys 1661 a 1729 en els quals el correu i les instruccions procedien d'Olomouc. Així l'autor ens narra que el 30 d'abril de 1708 les autoritats eclesiàstiques promulgaren un decret en ocasió de la violent resistència dels pobletans d'Alt-Erbersdorf² a l'enterrament de Dorothea Marxin a causa de les sospites de bruixeria. Un segon document fou emès el 21 de juny sobre els qüestionaments dels veïns de la població i l'exhumació. I un tercer del 6 de juliol tocant a la incineració final del cadàver. També ens innova que les mateixes mesures es van prendre contra Ewa Radlen, de Zattig³. Cal entendre, per tant, que ateses les protestes i /o el mal que estava causant aquesta dona es va procedir a exhumar el cos i a cremar-lo.

Després del que Zukal anomena «un període de pau de 10 anys», fins el 10 de maig de 1723, s'ordenà al degà⁴ a exhumar «el cadàver de Dorothea Lichtblauin de Seitendorf⁵, examinar-lo

Situació relativa de Velké Heraltice (Groß Herlitz) a Txèquia.

i, si s'observa certs signes (inventis debitis signis⁶), treure'l fora de les parets del cementiri. Després, lliurar-lo a les autoritats seculares per ser indigna d'estar enterrada»⁷. A la mateixa població, d'acord amb les ordres del 23 de novembre de 1723, el degà ha d'examinar el cos de Johann Pflieger; i, el següent any (ordre del 14 de desembre) el cadàver de Martin Pflieger «com a sospitós de màgia pòstuma»⁸. El cas acaba amb la indicació de Zukal que la il·lusió màgica s'ha convertit en una epidèmia. L'any 1725 s'informa sobre Katharina Benel, d'Eckersdorf⁹ que se la considera una bruixa (decret de 19 de maig). D'altra banda, el 1728 a Boidensdorf, pertanyent a la parròquia de Eckersdorf, el cos de Heinrich Klement, d'acord amb els decrets del 15 i del 22 de juny, fou condemnat a les flames per pertorbació de la pau nocturna «(proper nocturnas infestationes¹⁰)».

Mapa de l'àrea de Groß-Herrlitz. S'han marcat els topònims relacionats al text. Font: *Ducatus Silesiae tabula altera Superiorem Silesiam exhibens ex mappa Hasiana majore desumpta et excusa per Homannianos Heredes* de Johann Matthias Haas, 1746.

Quan conclou la documentació sobre els protocols del degà el 1729, Zukal recorre a una altra font, els arxius parroquials que deixà el sacerdot Hermann Josef Wrtilek a Groß-Herrlitz entre els anys 1729 i 1752¹¹. Referent al tema dels revinguts, Zukal ens diu que del material que deixà Wrtilek, només hi consta un breu comentari, tanmateix digne de menció: «Durant el primer any de la meua arribada a Groß-Herrlitz, jo em trobí tant aquí com a Klein-Herrlitz¹², Hermsdorf¹³, Seitendorf i Zattig, parroquians que eren sospitosos i trobats culpables de fetilleria pòstuma (magia posthuma), així que després de moltes recerques ordenades

Possible situació de Hermsdorf o Hermersdorf. Font: *Ducatus Silesiae tabula altera Superiorem Silesiam exhibens ex mappa Hasiana majore desumpta et excusa per Homannianos Heredes* de Johann Matthias Haas, 1746.

per l'episcopat, en uns pocs anys, adults i nens (tum adulti, tum innocentes) foren lliurats a les autoritats seculares i cremats»¹⁴. Zúkal afegeix una nota respecte les poblacions indicant que «excepte per Koschendorf, tots els hàbitats pertanyents al domini [de Groß-Herrlitz] sembla que estaven infectats».

L'any 1740, la situació era tan greu que l'oficial en cap de Breslau va trobar necessari intervenir. Per un rescripte del 3 de març sabem que el governador de Troppau escrigué «a causa del de Turíngia [sic] màgic que es troba al domini de Herrlitz i crea disturbis després de la mort». El governador va encarregar al prebost de Herrlitz un informe. Tanmateix, Zúkal acaba dient que desconeix què és el que es va fer en aquest cas.

Jordi Ardanuy

Notes

¹ El nom oficial actual és el de Velké Heraltice, al nord de l'actual Txèquia, a uns 15 quilòmetres d'Opava. Comprèn el nucli principal de Velké Heraltice (Groß Herlitz), les pedanies de Košetice (*Koschendorf*), Sádek (Zattig) i Tabor; i, els assentaments de Malé Heraltice (*Klein Herlitz*), Nevřlovo (*Marx*) i Sádecký DvřSádecký Dvř (*Zattiger Meierhof*).

² Staré Heřřminovy, al sud-est de Bruntal.

³ Actual Sadek, pertany a Velké Heraltice, com s'ha indicat.

⁴ A l'original s'utilitza el terme alemany «Dechant».

⁵ Horní Životice, també entre Bruntal i Opava.

⁶ «Els habituals escaients».

⁷ Entre cometes a l'original.

⁸ També entre cometes a l'original.

⁹ L'actual Jakartovice, a la mateixa àrea entre Bruntal i Opava.

¹⁰ «A causa de les infestacions nocturnes».

¹¹ Wrtilek, havia nascut a Zdounek (actualment Zdounky), a Moràvia i tenia només 29 anys quan es va fer càrrec de la parròquia (Zukal 1907-1908).

¹² Malé Heraltice, a l'actualitat, a l'oest del nucli principal de Velké Heraltice i pertanyent al seu municipi.

¹³ Població no localitzada amb exactitud, malgrat que pertanyia a la regió de Troppau. Podria tractar-se de Jindřichov al districte de Bruntál (Bezirk Freudenthal), al nord-oest de Krnov (Jägerndorf) però no podem confirmar-ho amb seguretat.

¹⁴ Segons una còpia feta pel pare Ant. Pospíšil, sacerdot a Schlackau (Slavkov, al districte de Opava), ens innova Zukal.

Referències

- Josef Zukal (1907-1908). «Magia posthuma auf der Herrschaft Groß-Herrlitz im 18. Jahrhunderte». *Zeitschrift für Geschichte und Kulturgeschichte Österreichisch-Schlesiens*“, Troppau [Opava]: Städtisches Museum, p. 179-180.